

Notitie station Hazerswoude-Rijndijk

Uitgangspunten voor een regionale OV-hub

Aanleiding

In 2022 is bestuurlijk overeengekomen dat het station Hazerswoude-Rijndijk een regionale OV-hub functie krijgt. Dit is op 12 januari 2023 vastgelegd in het addendum op de bestaande bestuursovereenkomsten. Tegelijkertijd is gestart met het ontwerpproces voor het station Hazerswoude-Rijndijk. Gevraagd is om op basis van de tot nu toe opgestelde onderzoeken en beleidsstukken een samenvattende notitie te schrijven met daarin de uitgangspunten voor een station met een regionaal OV-hub functie.

Visie gemeente Alphen aan den Rijn

Als regio staan wij voor grote uitdagingen. Met de bevolking en de welvaart groeit ook de hoeveelheid verkeer. Juist in stedelijk gebied wordt ruimte steeds schaarser en groeit de parkeerdruk en neemt congestie toe op autowegen. Daarnaast willen we het landelijk gebied open laten voor landbouw, natuur en recreatie.

Met onze centrale positie in zowel het Groene Hart als de Randstad is het verbeteren van de bereikbaarheid een belangrijke opgave. Hierbij zetten we in op een gezondere en duurzame manier van bewegen door bijvoorbeeld:

- Het stimuleren van (elektrische) deelconcepten zoals deelfietsen;
- Het bouwen van transferia, waar men gemakkelijk kan overstappen op het openbaar vervoer;
- Het realiseren van goede fiets- en wandelinfrastructuur, zowel binnen de gemeente als tussen gemeenten onderling.

Met het realiseren van het station vergroten we de mogelijkheden voor het reizen met openbaar vervoer en de fiets en verminderen we tegelijkertijd het autogebruik in de binnenstad van de steden Alphen aan den Rijn en Leiden. Daarnaast biedt het station ook kansen voor het verder ontwikkelen van de verstedelijkingsas Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn en voor het versterken van een economisch vitaal en bereikbaar Groene Hart.

Station Hazerswoude-Rijndijk voor de regio

Stations zijn belangrijke schakels in de OV-reis en vervullen een cruciale maatschappelijke functie door toegang te geven tot mobiliteit. Gelegen tussen Alphen aan den Rijn en Leiden geniet het toekomstige station Hazerswoude-Rijndijk een unieke positie ten opzichte van zowel het stedelijke als het landelijke gebied. Het is gelegen langs de N11 waardoor automobilisten straks gemakkelijk kunnen overstappen op de trein. Daarnaast ligt het op loop- en fietsafstand van de woonkernen en is er sprake van een samenkost van buslijnen en (door)fietsroutes zodat men kan overstappen op een passende en betrouwbare vervoersmiddel naar keuze.

Het station gaat na oplevering deel uitmaken van de spoorcorridor Leiden-Utrecht. Als multimodaal OV-hub, aan de rand van het stedelijk gebied, levert het station daarmee een bijdrage aan de bereikbaarheid en leefbaarheid van de omliggende steden en dorpen. Voorzieningen en bedrijven blijven bereikbaar zonder dat de omgeving de nadelen van het (toenemende) autoverkeer ervaart. Tegelijkertijd biedt het knooppunt ook kansen voor de recreatie door het Groene Hart bereikbaar te maken voor mensen uit de stad en regio.

Voor Hazerswoude-Rijndijk kan de ontwikkeling van het station bijdragen aan het verbeteren van de

sociale en ruimtelijke samenhang tussen de woonwijken. Het toevoegen van voorzieningen en werkgelegenheid, zoals basisvoorzieningen, horeca en vergader- en ontmoetingsruimte kunnen helpen om het station als een aantrekkelijke bestemming of overstappunt te laten fungeren.

Uitgangspunten voor een OV-hub met een regionale functie

OV-hubs aan de stadsrand of in de regio hebben, in tegenstelling tot binnenstedelijke hubs, veelal de ruimte en kunnen met een P+R de binnenstad ontlasten en de regionale bereikbaarheid verbeteren.

Kleinere stations hebben een hoogwaardige basiskwaliteit en hun omgeving functioneert ook steeds meer als bestemming, bijvoorbeeld om af te spreken of te vergaderen. Door goed te begrijpen wat de functie van het station in het netwerk en in de plaats is en wat de behoefte van de gebruiker is, kan per station bepaald worden wat de benodigde functionaliteit, voorzieningen en mogelijke extra's zijn. Als het station primair een forensenstation is en als opstaphalte fungeert, stellen we de basis voorop (een goede transfer, voldoende ruimte voor voetganger en fietser en voldoende veiligheid in de avonduren). Voor een ander station kan dat een uitgebreider pakket zijn; het is maatwerk.

Bij het realiseren van een OV-hub met een regionaal karakter vindt de gemeente Alphen aan den Rijn vooral belangrijk dat de volgende uitgangspunten worden meegenomen in het ontwerpen/ realiseren van het station Hazerswoude-Rijndijk:

- **Optimale bereikbaarheid vanuit de omgeving**, vooral voor het langzame verkeer. Dit vraagt om logische, veilige en comfortabele fiets- en wandelroutes van en naar de woonwijk/ het station. De verkeersstromen op of rondom de stationsomgeving dienen in het kader van verkeersveiligheid zo veel mogelijk te worden ontvlecht.
- **Het station als bestemming voor recreatie**. Dit vraagt om goede aansluiting met de omgeving en het bieden van aantrekkelijke (verblijfs-)voorzieningen, zoals een fietsservicepunt (met fietsverhuur), kleinschalige horecagelegenheid en informatie over de bezienswaardigheden/ activiteiten. Het uitgangspunt is wel om ruimtes zo flexibel mogelijk te ontwerpen zodat gezocht kan worden naar passende voorzieningen, aansluitend op de behoefte van de gebruikers/ reizigers. Concurrentie met voorzieningen uit de omgeving moet worden voorkomen.
- **Voldoende parkeergelegenheid** om parkeeroverlast in de omliggende wijken te voorkomen. Vooralsnog gaan we uit van een parkeerbehoefte van ca. 250-300 parkeerplaatsen, met voldoende mogelijkheid om te laden. De P+R kan uit meerdere lagen en functies in de plinten bestaan, maar mag niet te hoog zijn voor de omgeving.
- **Voldoende en veilige fietsvoorzieningen**. Momenteel wordt uitgegaan van 320 fietsenstallingen en 20 fietskluizen, maar dit moet nog nader uitgewerkt worden, net als de OV-fietsen.
- **Goede aansluiting/ verknoping met het (bestaande) openbaar vervoer**. Rekening houden met aankomst- en vertrektijden van de sprinter.
- **Het station als toegangspoort** naar het Groene Hart. Het verbinden van het open landschap door middel van het versterken van volwaardige landschappelijke structuren (wegen, groen en water). Het inpassen van groen en terug laten komen van zichtlijnen is van belang.
- **Een station met een eigen identiteit**, passend in de omgeving en bij de regionale recreatieve functie. Er is aandacht voor duurzaamheid, vormgeving en verschillende functies. De P+R vormt een eyecatcher die qua hoogte aansluit bij de bebouwde omgeving, toekomstbestendig is en onderdeel uitmaakt van de recreatieve functie.

Daarnaast vraagt de gemeente aandacht voor de volgende uitgangspunten:

Het station als onderdeel van zijn omgeving

1. In het kader van doorstroom, verkeersveiligheid en toegankelijkheid is het vaak wenselijk om de verkeersstromen op of rondom de stationsomgeving te ontvlechten. Het bundelen van die stromen zorgt er wel weer voor dat er voldoende drukte is zodat gebruikers zich niet alleen voelen.
2. Een station of knooppunt vormt door de aanwezige infrastructuur veelal een barrière voor zijn omgeving. Logische, veilige en comfortabele loop- en fietsverbindingen met de omgeving zijn nodig en dragen bij aan de beleving en aantrekkelijkheid van het station. Denk ook aan de looproutes tussen verschillende modaliteiten. Ook hier wordt geadviseerd gebruik te maken van het STOMP-principe.
3. Het creëren van twee gelijkwaardige entrees maakt dat de stationsomgeving meer één wordt met zijn omgeving. Daarbij is zicht op de entree van het station belangrijk voor de oriëntatie.
4. Ontwerpen vanuit beleving is steeds belangrijker. Dit betekent geen drempels maar gemak, keuzemogelijkheden en gastvrijheid.

Parkeren en laden

1. Er dient voldoende parkeergelegenheid aanwezig te zijn om parkeeroverlast in de omliggende wijken te voorkomen. Op basis van het onderzoek van Royal HaskoningDHV wordt uitgegaan van 250-300 parkeerplaatsen, inclusief autonoom. Bijvoorbeeld met meerdere lagen en functies in de plinten, maar niet te hoog voor de omgeving. Er moet wel rekening gehouden worden met opschaalbaarheid van de parkeervoorzieningen zodra het gebruik van het station toeneemt.
2. Bij een P+R is er veelal sprake van langdurig parkeren waardoor alleen gewone laadpalen interessant zijn om te plaatsen. Snellaadpalen kunnen geplaatst worden bij het dichtstbijzijnde tankstation. Kortparkeerlaadpaal is interessant voor taxi's of bij basisvoorzieningen of horeca.

Fietsvoorzieningen

1. Een fietsservicepunt is een aantrekkelijk punt voor de verkoop, onderhoud, verhuren en bewaken van fietsen. Het kan net dat beetje meer kwaliteit bieden aan de fietser en straalt gastvrijheid uit aan bezoekers (recreatie). Omdat nu de lokale fietsenhandelaar niet ver van de het toekomstige station is gevestigd, is het gunstiger te kijken of die interesse heeft om zich op het stationsomgeving te vestigen.
2. Het aanbod van veilige overdekte stallingen, deelfietsen en de kwaliteit van (regionale) fietsroutes heeft sterke invloed op het aandeel van de fiets in het voor- en natransport. Voor een station in het landelijke gebied kan de aanwezigheid van fietsvoorzieningen het verschil maken tussen 'onbereikbaar' of 'bereikbaar'. Ook kleine toevoegingen aan de openbare ruimte zoals een fietspomp of de verkoop van fietslichtjes kan bijdragen aan de beleving van de fietser.
3. Momenteel wordt uitgegaan van 320 fietsenstallingen en 20 fietskluizen, maar dit moet nog nader uitgewerkt worden, net als de OV-fietsen. Belangrijk is dat het mogelijk is op te schalen als hier behoefte aan is.
4. Zeker e-bikes vragen om robuustere en veiligere fietsenstallingen.
5. Het toevoegen van stallingen voor scooters vergroot de reizigerspotentie door een andere doelgroep aan te spreken.

Verblijven

1. Het aanbod van voorzieningen op het station is maatwerk en lokaal in te vullen: breed en divers aanbod, verrassend en onderscheidend (van de omgeving). De voorzieningen zijn een goede mix van commercieel en maatschappelijk en zijn toegankelijk en betaalbaar voor mensen uit diverse doelgroepen. Het bieden van een kleine supermarkt (bijv. AH to go/ kiosk), horecagelegenheid die wandel- en fietsroutes aanbiedt en een fietspoint is passend bij een regionale recreatieve functie. Daarbij is het belangrijk dat het landschap of recreatiegebied direct toegankelijk is. Verder is een toiletvoorziening een vereiste en kan gedacht worden aan multifunctionele ruimtes om te vergaderen of te ontmoeten of waar ondernemers cursussen of trainingen kan bieden (van yogalessen tot taalcursus).
2. Het verbeteren van de sociale veiligheid op en rondom het station draagt bij aan de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid. Het mengen van functies, zoals wonen, werken, winkelen en ontmoeten vergroot de levendigheid en het toezicht. Verder draagt goede verlichting toe aan de sociale veiligheid.
3. Overdekte wachtruimte veraangenaamt het wachten op het station.
4. Groen verhoogd de verblijfskwaliteit en kan een goede ruimtelijke verbinding zijn met de omgeving. Denk aan bestaande boomlaanstructuren doortrekken, het aanleggen van een park of zorgen voor een “poort” richting het recreatiegebied. Hierbij past het om bewoners hierbij te betrekken.

Verder reizen

1. Het verbeteren van de positie in het netwerk, een verknoping met andere modaliteiten en het verhogen van de frequentie van bus en trein draagt bij de bereikbaarheid van het station en de omliggende voorzieningen.
2. De huidige buslijnen 165 (Alphen-Zoetermeer), 187 (Boskoop-Leiden) en 169 (Alphen-Koudekerk-Leiden) dienen verknoot te worden op het station. Mogelijkheid tot lokale initiatieven zoals buurtbussen en taxi's bieden uitkomst om de positie in het netwerk te versterken.
3. De nieuwe bushalte heeft in ieder geval twee busperrons en een plek voor de buurtbus. Ook voor treinvervangend verzoer zal ruimte gereserveerd worden.
4. Vlak bij het ontvangstdomein van het station zullen ook de Kiss&Ride en Taxi plekken gerealiseerd worden.
5. Goede aansluiting op de vertrek en aankomsttijden van de sprinter is noodzakelijk.
6. Het logisch en geclusterd aanbod van reizigersinformatie (zowel auditief, tactiel als visueel) en logische routes (met zo min mogelijk kruisende verkeersstromen) maken een knooppunt gebruiksvriendelijk, ook voor de niet frequente reiziger.
7. In een OV-knooppunt staan efficiëntie, gemak, comfort, veiligheid en drempelloze reis centraal. Maar evenzo belangrijk is een toegankelijk station en zijn omgeving, zowel in analoge als in digitale zin.
8. Deelmobiliteit wordt (voorlopig) met name gebruikt voor de last mile. Een verbreding naar de first mile kan ook bijdragen aan het beperken van het ruimtebeslag, maar hiervoor moet elders voldoende aanbod zijn. Omdat het aanbod van deelmobiliteit in gebieden met lage dichtheden zeer beperkt is, zal deelmobiliteit in de situatie van het station Hazerswoude-Rijndijk voornamelijk gebruikt worden voor de last mile. In dit geval is de deelmobiliteit aantrekkelijk voor de langere afstanden als aanvulling op het lokale OV en voor recreatieve doeleinden.

Aandachtspunten / verder onderzoek nodig

- Elk station heeft een uniek en herkenbaar karakter/ identiteit (in samenhang met de omgeving), maar wat betekent dit specifiek voor het station Hazerswoude-Rijndijk?
- De toekomst van mobiliteit kent veel onzekerheden. Het advies is om stations en stationsgebieden adaptief vorm te geven en voldoende ruimte te reserveren om toekomstbestendige mobiliteitsinnovaties in te passen. Bijvoorbeeld rekening houden met de routes en voorzieningen voor autonome voertuigen en het reserveren van opberg- en parkeerfaciliteiten voor (deel)fietsen.
- De ambitie om een 100% circulair station te realiseren levert kansen maar ook beperkingen. Het verdient de aanbeveling om in een vroeg stadium inrichtings- en duurzaamheidswensen te inventariseren en de synergie te benutten.
- Naast een duurzame inrichting van het station is duurzaam onderhoud (onderhoudsarm) en adaptief inrichten tevens van belang in het kader van een toekomstbestendig station.
- Er dient onderzocht te worden of de P&R qua exploitatie of betaald of niet betaald wordt, wie het gaat beheren, wie eigenaar is. Als er meer functies komen in de P+R dan wordt het wel ingewikkelder.

Bronnen

- *Notitie Gemeente Alphen aan den Rijn inzake Station Hazerswoude-Rijndijk, d.d. 2 oktober 2020*
- *OV-Knooppunten – De verbinding tussen reizen en verblijven, d.d. november 2020*
- *QuickScan parkeerbehoefte – Station Hazerswoude-Rijndijk, d.d. 17 maart 2022*
- *Inrichting stationsomgeving – Station Hazerswoude-Rijndijk (bachelorscriptie Marijn de Jong), d.d. 16 juni 2022*
- *Handreiking: Naar een samenhangend netwerk van mobiliteitshubs en knooppunten (CROW), d.d. december 2022*
- *Stationsagenda – visie voor 2040, d.d. januari 2023*
- *Uitvoeringsagenda bij Stationsagenda – 2023-2024, d.d. januari 2023*